

Estudi sobre la qualitat de vida al Baix Llobregat

Rafael CASTELLANOS MADUELL

1. Introducció

L'àmbit d'estudi considerat en aquest treball són els 17 municipis següents: Abrera, Castellbisbal, Castellví de Rosanes, Cervelló, Corbera, Martorell, Molins de Rei, Pallemà, el Papiol, Sant Andreu de la Barca, Sant Esteve Sesrovires, Sant Feliu de Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Vicenç dels Horts, Santa Coloma de Cervelló, Torrelles i Vallirana.

Aquest treball és una reelaboració d'un estudi realitzat al llarg del curs 1991-92 al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona sobre els possibles impactes de la futura autovia del Baix Llobregat i sobre la qualitat de vida dels habitants d'aquests municipis que es van considerar «impac-tables» sobretot per la seva proximitat geogràfica al projecte d'aquesta futura via de comunicació. Inicialment s'havia previst fer l'estudi a partir de dades objectives i subjectives a la vegada, però a causa de les dificultats per obtenir-ne d'objectives (tal com s'exposa a l'apartat 4.3 d'aquest treball), les hipòtesis s'han basat sobretot en dades subjectives.

Aquestes dades subjectives són les respostes d'onze enquestes adreçades a Ajuntaments i Associacions de Veïns de set municipis de l'àmbit d'estudi, que han estat triats pel fet de ser representatius de diferents graus d'impacte a causa principalment de la seva major o menor proximitat al projecte de l'obra, però també per molts altres factors com la seva població, la proximitat a d'altres vies de comunicació, la proximitat d'indústries, etc.

El mètode de treball utilitzat ha consistit en la ponderació, a partir de les enquestes, d'una sèrie de variables avaluadores de l'impacte. Es per això que és important advertir que per problemes tècnics no s'han inclòs els valors de ponderació de les variables de l'enquesta corresponent al Patronat Municipal de Sant Esteve Sesrovires en les operacions realitzades per trobar el Valor Intrínsec (VI) de cada variable. Tot i això, es considera, però, que la incidència d'aquest fet és mínima, i que no desvirtua en absolut les conclusions generals del treball.

Finalment, un cop fets els comentaris generals vull agrair la col·laboració de totes les persones responsables dels Ajuntaments i Associacions de Veïns que han tingut l'amabilitat de cedir part del seu temps per a respondre a les enquestes recollides en aquest treball.

També haig d'esmentar i agrair la col·laboració de l'Institut d'Estadística de Catalunya, de Rosario Ruiz Grande en tot el procés de recollida de dades, i del professor David Saurí en les tasques de correcció i assessorament.

2. El concepte de qualitat de vida

En aquest apartat començaré per definir i destacar els objectius dels estudis de qualitat de vida i explicar el concepte d'indicador, per després passar a veure els dos grans grups de tipus d'indicadors amb els quals ens podem trobar (objectius i subjectius) i valorar per separat els avantatges i inconvenients.

2.1. Definició i objectius dels estudis de qualitat de vida

Si volguèssim fer una definició de l'objectiu dels estudis de qualitat de vida, es podria dir que és veure l'evolució de les condicions d'un lloc al llarg del temps amb la perspectiva d'intervenir-hi. Les dificultats de definir un concepte relativament nou com és el de qualitat de vida són múltiples, però tot i això alguns autors han donat definicions que poden ser bastant ajustades. Una d'aquestes podria ser la de Cutter:

«una satisfacció o felicitat individual amb la vida i el medi ambient incloent necessitats, desitjos i preferències sobre l'estil de vida i d'altres factors tangibles i intangibles que determinen en conjunt el benestar»¹

Per saber què vol dir aquesta definició seria convenient comentar-la per parts: «una satisfacció o felicitat individual» es mesura la satisfacció o felicitat a partir de l'opinió dels habitants de l'àmbit d'estudi tenint en compte la percepció diferent de cada persona d'una mateixa realitat. «Amb la vida i el medi ambient»: per mesurar la felicitat o satisfacció es tenen en compte variables de benestar material i social que condicionen la vida quotidiana de les persones, i a més a més el medi ambient, un aspecte de vegades oblidat en alguns estudis.

Finalment es fa referència a diferents coses com les necessitats (benestar material i social), els desitjos (diferències de percepció entre les persones), les preferències (relacionat amb la vocació del territori i la piràmide de Maslow, explicada més endavant), i factors tangibles i intangibles (indicadors objectius i subjectius, respectivament): «incloent necessitats, desitjos i preferències i d'altres factors tangibles i intangibles que determinen en conjunt el benestar»

2.2. Noció d'indicador. Primers indicadors objectius o quantitatius, bàsicament de paràmetres econòmics, i les seves limitacions

Amb la finalitat de mesurar la qualitat de vida s'utilitzen els indicadors, dels quals se'n troben diferents definicions com «que indica, que serveix per indicar»² o «donar a entendre o significar una cosa amb indicis o senyals»;³ sent el significat d'indicar «adreçar el coneixement d'una cosa; ésser signe d'alguna cosa»⁴ o «acció o senyal que dóna a conèixer alguna cosa oculta».⁵

Els primers indicadors utilitzats impliquen només les dades quantitatives, i es pretén que aquestes siguin mesures directes del benestar social tal com reflecteixen les següents cites:

«Són estadístiques de directe interès normatiu, que faciliten un judici concís, comprensiu i equilibrat dels aspectes principals d'una societat. Són, en qualsevol cas, una mesura directe de benestar i estan subjectes a la interpretació que, si canvien en la direcció «correcta», mentre altres coses romanen igual, les coses van millor o la gent està millor»⁶

«Un indicador social és una estadística social que intenta mesurar les modificacions del nivell de benestar relatiu a un aspecte particular d'una aspiració social, és a dir, a una preocupació social determinada»⁷

Aviat, però, aquesta escola quantitativa entra en crisi i diversos autors criticaran la seva obcecació per les dades quantitatives:

«Així, per a Campbell, Conyverse i Rodgers(1976), la noció ha de canviar la seva fixació en objectius bàsicament econòmics, per objectius bàsicament psicològics, des d'una concentració en el benestar exterior, a un interès per la sensació de benestar»⁸

«Carmona (1977): qualitatiu, els quals mesuren la concepció que els individus o grups tenen dels aspectes estàtics i dinàmics dels sectors, i determinen les aspiracions i previsions, pel que fa a l'evolució futura dels sectors. Aquests indicadors poden ser obtinguts mitjançant enquestes sobre les activitats de les persones, estudis psicològics, etc.»⁹

D'altres autors també demostraran en estudis que només centrant-nos en els indicadors objectius (basats en xifres o quantitatius) reflectirem d'una manera molt poc fidel la realitat d'un lloc.

Schneider (1974): «no haver trobat cap relació entre el nivell de benestar mesurat en una ciutat per una àmplia gamma d'indicadors objectius comunament utilitzats i la qualitat de vida subjectivament experimentada pels individus d'aquella ciutat»¹⁰

Strumpel (1974), que en una recerca sobre satisfacció en el treball, troba «fortes diferències entre els estrats socioeconòmics, en les correlacions entre indicadors socioeconòmics i satisfacció»¹¹

Kuz (1978) que va desenvolupar un estudi sobre la qualitat de vida a Manitoba (Canadà) amb 21 indicadors «objectius» i 13 de «subjectius», conclouent que «una recerca sobre la qualitat de vida que utilitzi sols variables objectives és altament sospitosa en el sentit de proporcionar sols un aspecte d'un problema multidimensional, ja que les realitats subjectives són igualment importants en la qualitat de vida global»¹²

Com a conseqüència de tot aquest moviment es comença a veure que basar-se només en indicadors objectius o quantificables és insuficient, i que es divideixen en dos els tipus d'indicadors que poden ajudar a donar-nos una imatge d'un lloc, que són:

- indicadors normatius de benestar (objectius). Són els que es refereixen al mesurament directe del benestar i estan subjectes a la interpretació que, si canvien en la direcció apropiada mentre la resta de les coses resten igual, les coses o la gent estan millor.

- indicadors de satisfacció (subjectius). Són els que mesuren la satisfacció psicològica, la felicitat, la realització en la vida, utilitzant instruments de recerca aplicada que indaguin la realitat subjectiva que la gent viu.

L'error de l'escola quantitativa potser havia estat precisament voler quantificar massa una cosa o un concepte com la qualitat de vida que potser no és del tot quantificable o, si més no, no és tan fàcil de quantificar com sembla. Així es fa més evident si s'analitzen algunes variables que podrien fer servir l'escola quantitativa per mesurar la qualitat de vida d'un lloc.

- nombre de cotxes per 1.000 habitants

Si el nombre és alt potser significarà més prosperitat, però també pot voler dir més pol·lució, per exemple. I hi ha una combinació d'efectes positius i negatius i no una unidireccionalitat com ens volen fer creure els quantitativistes amb la senzilla regla que si augmenta el nombre de cotxes augmenta la qualitat de vida o benestar i si disminueix el nombre de cotxes tals conceptes també disminueixen.

- nombre de llits d'hospital per 100.000 habitants

Reflecteix realment l'estat de salut de la població? És molt discutible, i en el cas que fos cert s'hauria de tenir en compte de quin tipus d'hospital es parla i de si és privat o públic. A més a més, s'ha de saber que una qüestió com és l'adopció per part de la població d'uns hàbits de vida saludables (dieta equilibrada, pràctica d'exercici físic, ...) que formarien part de l'anomenada «medicina preventiva», és una mesura més eficaç (i econòmica) en molts casos que l'ampliació de places d'hospitalització, si es vol aconseguir l'objectiu de tenir una població saludable.

- renda per càpita

Si només ens basem en aquesta variable per mesurar la qualitat de vida estem deixant de banda altres aspectes importantíssims com l'ambient del lloc, per

posar un exemple; i la informació que donem pot no reflectir la realitat que viuen els seus habitants.

2.3. Indicadors subjectius i la seva integració amb els de tipus objectiu. Problemes de percepció

Si es vol triar un indicador que pugui ser útil per reflectir la realitat del lloc objecte d'aquest estudi s'haurà de fer un procés de com a mínim tres passos:

- 1) proposar l'objecte indicador
- 2) preguntar-se si és important
- 3) preguntar-se si és important per la gent del lloc

Actualment, el que s'intenta en general, és integrar els indicadors de tipus subjectiu amb els més de tipus objectiu en el que s'ha anomenat «la tercera via», per així poder donar una imatge del lloc que correspongui més a la realitat; i és en aquest sentit que s'han ideat diferents esquemes que intenten explicar des de diversos enfocaments les interrelacions entre aquests.

Últimament, però, s'han començat a plantejar alguns aspectes dels indicadors subjectius que cal considerar i que bàsicament són problemes de percepció. Aquests són alguns dels aspectes esmentats:

– Els diferents conceptes de qualitat de vida segons la cultura dels habitants del lloc que s'està estudiant; ja que pot ser que per una cultura sigui molt valorat un aspecte que en una altra es valora molt poc o s'ignora.

– La impressió col·lectiva d'un medi i la seva valoració comparant-lo amb el medi «ideal» és una valoració totalment subjectiva.

– La importància relativa de cada indicador segons el coneixement que es tingui del lloc. Aquest és un aspecte que s'haurà de tenir molt en compte a l'hora de fer un estudi de qualitat de vida d'un lloc en concret, ja que no serà el mateix fer aquest estudi a partir del nostre coneixement del lloc, que és molt limitat i es basa en una percepció incompleta, que no pas a partir del coneixement de les persones que hi viuen.

– La jerarquitització de les necessitats que cal tenir en compte a l'hora d'estudiar el nivell de satisfacció dels habitants d'un lloc. El principal defensor d'aquesta teoria, el psicòleg Maslow, defensa que és molt improbable que es pugui satisfer un nivell superior de necessitat sense tenir satisfets anteriorment els nivells més bàsics, i proposa a la dècada dels 50's un model teòric de jerarquitització de les necessitats en una «Piràmide de les Necessitats».

Per posar un exemple pràctic com pot ser el de l'autovia en estudi, es pot dir que no serà igual la percepció del paisatge (es podria englobar en l'últim nivell de la piràmide com a autorealització) en una zona on els seus habitants disposin d'un nivell de renda elevat o en una amb nivell de renda baix, que els permetrà o no cobrir les seves necessitats primàries.

3. La vocació del territori

Visió global de l'evolució de la comarca fins a l'actualitat

Totes les comarques de l'entorn barceloní han sofert grans transformacions que han influït en la vida de la seva gent, i entre aquestes no hi ha dubte que el Baix Llobregat ha estat molt afectada. Per entendre la magnitud d'aquest canvi és suficient veure l'augment de població que es produeix en el curt període de temps que va del cens de 1930 (84.113 hab) i el de 1991 (610.192 hab). Els canvis, però, no són només de població, ja que el conjunt del territori també ha sofert grans transformacions. Al Baix Llobregat hi ha nombrosos polígons industrials i s'hi han establert serveis que sovint estan relacionats més amb la ciutat de Barcelona que no pas amb la població i economia de la comarca, i que per tant moltes vegades no beneficien directament els seus habitants.

A grans trets, el Baix Llobregat es pot dividir en dos grans subcomarques separades pel congost de Martorell, i cadascuna d'aquestes unitats es pot subdividir en d'altres clarament diferenciades, en especial en relació amb l'aprofitament de la terra.

La subcomarca meridional

En aquesta subcomarca s'hi poden distingir dues unitats: la plana al·luvial i la muntanya. La plana al·luvial, situada al sud de Martorell, és el sector més urbanitzat, amb nombroses indústries i una densa xarxa de comunicacions. És el territori que més ha sofert les conseqüències de la proximitat de Barcelona.

D'altra banda hi ha els pobles que històricament se situaren al peu de muntanya o en plena muntanya, lluny de les possibles inundacions i en indrets més arcerats, els habitants dels quals últimament han modificat radicalment els seus hàbits de vida amb l'abandó progressiu de les activitats tradicionals del camp i anant a treballar a les indústries i comerços de la plana o a Barcelona. Aquest abandó de les activitats tradicionals no s'ha traduït, però, en un despoblament de la zona, ja que pel fet d'estar pròxima a les àrees de treball de la comarca, més aviat està passant el contrari i s'està produint un fort creixement residencial per evitar la densificació de la plana, que moltes vegades pot donar lloc a la degradació de les condicions de vida per una manca de planificació.

La plana, terra tradicionalment agrícola de regadiu i amb una productivitat elevada, ha sofert una transformació diferent. Els pobles han crescut molt i s'hi han creat nous barris construïts a base dels grans blocs d'habitatges típics dels barris-dormitori. El territori ha estat ocupat per les indústries i els serveis que per manca d'espai no ha pogut absorbir el Barcelonès i s'han instal·lat preferentment al Baix Llobregat. L'espai és travessat pels grans eixos de comunicació que enllacen Barcelona amb la resta de l'Estat espanyol, i l'activitat econòmica es fonamenta en una industrialització intensa i diversificada, encara que una part important de la població treballa en els serveis que genera tan el Baix Llobregat com el Barcelonès.

La subcomarca septentrional

La meitat septentrional de la comarca, el sector comprès entre el congost de Martorell i Montserrat, és ben diferent de l'anterior. Excepte alguns municipis industrialitzats, situats a les ribes del Llobregat, com Martorell, Esparreguera, Olesa de Montserrat i Abrera, els altres tenen una població escassa i basen la seva economia en l'agricultura. En aquests darrers també hi ha diverses urbanitzacions de residència secundària.

Exposició detallada i perspectives de futur

La població

El Baix Llobregat és la tercera comarca amb més població de Catalunya després del Barcelonès i el Vallès Occidental i té una densitat de població considerable sobretot a la seva meitat sud i especialment a l'àrea més propera a Barcelona.

Les dades de població més antigues mínimament fiables que es tenen de la comarca, i que daten de 1730, donen un poblament inicial més aviat dèbil, d'uns 10.000 habitants. Aquest poblament anirà augmentant, amb els seus alts i baixos, sobretot a partir de mitjans del segle XIX per la instal·lació d'una indústria tèxtil incipient i l'adequació progressiva del delta a l'agricultura (obres de dessecació i construcció de canals de regadiu) fins assolir abans de la guerra, el 1936, una població de 96.500 habitants.

Aquest creixement, conseqüència, en gran part, de la primera gran onada immigratòria de treballadors d'arreu de l'Estat espanyol que buscaven feina a les grans obres del Metro i l'Exposició Internacional que s'estaven fent en aquells moments a Barcelona, s'atura momentàniament amb la Guerra Civil. Després, cap a les dècades del 1950 i 1960, es donarà la segona i més important onada immigratòria que ha portat més problemes a causa de la manca de planificació.

Actualment el creixement demogràfic s'ha estancat o fins i tot ha disminuït, amb perspectives que continui fent-ho a conseqüència de la forta crisi econòmica que pateix la comarca i que deixarà molta gent sense feina. La tendència actual és de pèrdua de població als nuclis més grans i alhora un increment en els més petits.

L'agricultura i la ramaderia

El sector agrícola ja era molt actiu al segle XVIII, però fou sobretot a partir del segle XIX quan es va potenciar més amb la introducció de nova maquinària, els adobs, la dessecació dels aiguamolls i la construcció de dos canals de regadiu: el de la Infanta (1818) i el de la Dreta (1855).

A finals del segle XIX, amb l'explotació dels pous artesianes, l'agricultura arriba al seu moment àlgid, que més o menys es mantindrà fins a mitjan del nostre segle.

A partir d'aleshores, l'agricultura va quedant cada vegada més marginada a causa de la necessitat urgent de terrenys per instal·lar-hi noves indústries, habi-

tatges o infraestructures (aeroport, carreteres, ferrocarrils ...). Moltes vegades el fet de construir aquestes infraestructures en les terres més fèrtils, fa que l'agricultura cada vegada passi més a un segon pla. A més a més, l'agricultura actualment ja no és tan rendible perquè hi ha problemes com la contaminació cada vegada més elevada de les aigües utilitzades per a regadius, la salinitat de l'aigua de reg que s'utilitza del subsòl (causa de la sobreexplotació a què són sotmesos els recursos hídrics), i la competència per vendre al mercat de Barcelona a causa de l'abaratiment dels transports, de zones com l'horta valenciana i murciana i el delta de l'Ebre, en hortalisses, i de Lleida, en fruita. Les perspectives, sobretot en l'últim aspecte comentat de la competència, són bastant pessimistes sobretot si tenim en compte que, amb l'entrada a la CEE, la situació tendeix a agreujar-se.

Actualment hi ha unes 11.000 ha cultivades, de les quals gairebé la meitat són de regadiu. El secà se'l reparteixen a parts iguals la vinya, l'olivera i els fruiters, i una extensió menor l'ocupen els cereals i les hortalisses. Quant al regadiu, gairebé la meitat és dedicat a les hortalisses, un terç a fruiters i la resta a patates i cereals.

En la ramaderia, que no és dels sectors més importants en el conjunt econòmic comarcal, hi destaquen el bestiar oví i boví i més a un segon pla l'aviram i porcí. Si per una banda a la comarca hi han granges bastant intensives, sobretot d'aviram i porcí, també és bastant corrent el tipus de ramaderia marginal d'ovins que pasturen en terres degradades.

Aquests dos sectors (agricultura i ramaderia) que passen per moments difícils, són els que podrien ajudar una mica a evitar la degradació final del paisatge de la comarca, i per això seria important incentivar-los des de les institucions.

La indústria

La indústria, base econòmica principal de la comarca, és molt recent a excepció de la tèxtil. Les primeres indústries tèxtils s'instal·laren al llarg de les ribes del Llobregat aprofitant els cursos d'aigua, i hi ha hagut colònies tèxtils molt importants com la Colònia Sedó, a Esparreguera, Can Bros, més amunt de Martorell, i la Colònia Güell, a Santa Coloma de Cervelló.

Ja als inicis del 1960, just abans de la gran expansió industrial, hi havia petites i mitjanes empreses instal·lades a la comarca. Destaquen primer les indústries tèxtils ja esmentades i la metal·lúrgica i siderometal·lúrgica, concentrada aquesta última sobretot a Cornellà, Sant Boi i Gavà. Altres sectors industrials són el químic, l'alimentari i la construcció, amb fàbriques de ciment a Sant Just Desvern i Sant Vicenç dels Horts, i bòbiles a Martorell, el Papiol i Gavà.

A partir de la dècada de 1960 és quan realment s'inicia una forta industrialització a la comarca. Es creen nombrosos polígons industrials de cara a poder localitzar una part important de les indústries que el Barcelonès ja no podia absorbir. L'àrea industrial es concentra al llarg de la plana al·luvial i en gairebé tot el delta, i només les poblacions de l'extrem nord i sud-oest de la comarca

no patirien aquesta expansió industrial. Últimament, les poblacions més a la vora de les indústries més contaminants s'han vist obligades a unir esforços per afrontar el problema que pateixen avui en dia com conseqüència d'aquesta industrialització accelerada que ha perjudicat la qualitat de vida dels seus habitants d'una manera notable.

Aviat, però, arribà una crisi generalitzada. A mitjan de la dècada del 1970 moltes fàbriques tancaren les portes o es van veure obligades a reduir la plantilla amb el resultat d'un nombre elevat d'aturats i la davallada de sectors com la construcció, la metal·lúrgia i el tèxtil. Els «cementiris industrials» o fàbriques abandonades en estat de degradació són un testimoni mut d'aquella època.

Actualment, el percentatge d'aturats ha baixat una mica a causa de la creació de noves indústries a la dècada dels 80's i al major desenvolupament del sector de serveis, on molts treballadors han trobat feina, però tot i això el futur és incert.

Els serveis

El sector de serveis ha tingut fins fa poc una importància escassa, però actualment és un sector en creixement al Baix Llobregat.

El Baix Llobregat no només ha rebut nombroses indústries, sinó que també és seu de diversos serveis, alguns d'ells de gran importància econòmica, que donen feina a molts treballadors. Sovint són serveis de la conurbació barcelonina, i el Baix Llobregat només participa dels beneficis en una part petita com es el cas de l'aeroport. Apart d'això, però, diverses empreses han instal·lat els seus magatzems al Baix Llobregat a causa de l'encariment del sòl al Barcelonès, i fins i tot alguns comerços s'han establert en aquesta comarca com és el cas d'algunes grans superfícies comercials a les quals van a comprar sobretot gent del Barcelonès.

Un sector que també és relativament nou i amb possibilitats és el turisme de la franja costanera que va de l'aeroport fins a les costes del Garraf, on hi han nombroses instal·lacions turístiques, sobretot càmpings i apartaments.

Finalment, a l'hora de fer una valoració global del sector serveis al Baix Llobregat, es pot dir que aquesta comarca disposa d'una gran quantitat de serveis propis d'una gran conurbació, però que n'hi manquen d'altres que no té i que reclama la població com són una universitat, escoles tècniques superiors, hospitals o més instal·lacions esportives a l'abast de tothom.

Últimament al Baix Llobregat es nota una voluntat, sobretot per part dels ajuntaments, de millorar els serveis i equipaments, però en alguns municipis és difícil posar al dia els serveis que al seu moment no es van planificar. Un cas clar d'aquesta situació es pot veure en municipis com Cornellà, Sant Boi o el Prat de Llobregat (junts superen el quart de milió de persones), que van quedar absolutament desbordats pel creixement demogràfic desmesurat fruit de l'última gran onada immigratòria. Aquestes poblacions són un cas clar d'una manca total de planificació que des d'un principi no va garantir les condicions

mínimes per viure als nouvinguts que s'amuntegaren en barris-dormitori com el de Sant Ildefons, a Cornellà, Sant Cosme, al Prat o Cinco Rosas, a Sant Boi, amb una manca total de serveis sanitaris, educatius o qualsevol altre tipus de servei social.

Les comunicacions

Actualment el Baix Llobregat és una comarca molt ben comunicada, però hi ha un problema d'excés d'autopistes. La densitat del trànsit fa que les comunicacions suburbanes siguin lentes i provoquin molèsties (sorolls i fums) a les persones que viuen prop de les vies de comunicació, i per això caldria potenciar una bona xarxa de transports públics per tal d'alleugerir el problema. Últimament ha augmentat l'oferta de transport públic per ferrocarril considerablement, però tot i això, el trànsit ferroviari continua essent molt dens, ja que és per aquesta comarca per on passen la majoria de trens que comuniquen Barcelona amb la resta de l'Estat espanyol.

La millora del trànsit que es produirà amb l'acabament de totes les obres d'accés a Barcelona seran considerables, però encara hi ha molta feina a fer en una comarca com el Baix Llobregat on durant molt de temps tota la xarxa de comunicacions s'ha fet per convergir a Barcelona.

4. Metodologia

4.1. Consideracions prèvies

Els indicadors utilitzats en els estudis de la qualitat de vida poden ser moltíssims i varien segons l'autor i l'àmbit estudiat. És per això que per poder saber quins s'haurien d'estudiar en el cas concret de l'autovia del Baix Llobregat hi ha d'haver un procés de selecció d'aquests.

Aquest procés es basaria en l'opinió de:

- L'equip de treball de l'estudi de la qualitat de vida
- Experts sobre el tema estudiat
- Afectats directament pel projecte en estudi. Els habitants de la zona del Baix Llobregat afectats per la construcció de l'autovia i constaria de tres parts:

- 1) Proposta de les variables a utilitzar com a indicadors
- 2) Preguntar-se si algun d'aquests indicadors és important
- 3) Preguntar-se si és important per a la gent

Proposta de les variables a utilitzar com a indicadors

En aquest apartat es tractaria de consultar llistats d'indicadors possibles a partir d'obres d'autors experts en el tema o de fer entrevistes orals o per escrit a experts si això fos possible i consultar els afectats directament pel projecte per saber la seva opinió sobre quin creuen que seria l'aspecte o els aspectes que els afectarien més directament.

Preguntar-se si algun d'aquests indicadors és important

Aquesta primera selecció es faria segons el nostre criteri, comparant els canvis que s'haurien produït en la realització d'altres projectes similars en l'abans i el després, sobretot si aquests eren quantificables i se'n tenen dades (contaminació de l'aire i acústica, per exemple); i consultant les ponderacions que els experts assignen a les diferents variables.

Preguntar-se si és important per a la gent

En aquesta fase s'ha de consultar a la gent directament afectada sobre la importància dels canvis que pot representar la realització del projecte.

4.2. Selecció de variables

En aquest apartat s'explica com s'han relacionat en aquest estudi les dades subjectives (enquestes) i objectives (dades estadístiques). S'ha agafat com a base l'enquesta o dades subjectives a l'hora de determinar les variables amb les quals es treballarà a causa de l'excessiva dificultat per trobar dades de tipus objectiu.

Així, doncs, les variables que es tractaran coincideixen amb els diferents apartats de l'enquesta-test: renda familiar, taxa d'atur, activitat econòmica, serveis públics, zones verdes, contaminació de l'aire, soroll i paisatge. Cadascun dels vuit apartats corresponents a les vuit variables tractades està format per tres preguntes, necessàries cadascuna d'elles per una fase concreta del treball. D'altra banda, l'apartat final dedicat a la qualitat de vida intenta ser una conclusió global, mentre que les tres últimes preguntes obertes pretenen recollir més les particularitats de cada municipi. Tots aquests aspectes, però, seran àmpliament tractats després.

Pel que fa a les dades objectives, d'entrada es pot dir que les dificultats que ha representat trobar-ne ha limitat una mica el treball en alguns aspectes.

Aquestes són formades per un total de 14 taules i gràfics diversos sobre els següents temes: renda familiar, taxa d'atur, oficines bancàries, educació (EGB), instal·lacions esportives, entitats i equipaments socioculturals, sanitat (Centres d'Assistència Primària), sòl urbà i densitat de població, sòl no urbanitzable i contaminació atmosfèrica.

Alguns dels enunciats d'aquestes taules i gràfics coincideixen amb el de les variables subjectives que s'han escollit (renda familiar i taxa d'atur), d'altres formen tots junts part d'una sola variable (per exemple, educació, instal·lacions esportives, entitats i equipaments socioculturals i sanitat, de la variable «serveis públics»), i també trobem variables de les quals només en disposem de dades subjectives (soroll i paisatge).

Finalment, totes les dades, tant subjectives com objectives, es troben dins un àmbit temàtic del benestar (material, social o ambiental) amb el qual estan relacionades.

Seguidament es passarà a comentar detalladament els dos tipus de dades, subjectives i objectives, per separat. Abans de tot, però, cal dir que el comen-

tari serà diferent en cada cas. Les variables de les dades subjectives representades en cada apartat de l'enquesta-test segueixen una mateixa pauta de preguntes; mentre que en el cas de les dades objectives, a causa de les dificultats per trobar informació, cada taula té unes particularitats (irregularitats i/o deficiències) concretes que són prou importants per fer un comentari de cada taula per separat.

A continuació es passarà a descriure més detalladament cadascun dels dos tipus de dades que s'han esmentat:

Dades subjectives

L'enquesta-test, font de les dades subjectives, consta d'unes parts diferenciades:

a) Preguntes-test corresponents a cada variable:

L'estructura de cada apartat de preguntes corresponents a cada variable és sempre la mateixa:

1ª Pregunta. Ponderació de la variable.

En la qualitat de vida, quina transcendència creu vostè que té la (variable x)?

L'entrevistat dóna el Valor Intrínsec de la variable. Es pregunta a la gent del lloc com és d'important per a ells la variable per tal que en donin una puntuació de l'1 (molt poc important) al 5 (molt important).

2ª Pregunta: Valoració subjectiva

Com creu que és la (variable x) al seu municipi ?

Aquesta pregunta compleix diferents funcions segons la major o menor disponibilitat de dades objectives de cada variable:

a) Es tenen dades objectives

Si es tenen dades objectives de la variable es poden contrastar aquestes amb les de tipus subjectiu per veure si presenten resultats similars, o si no ho són.

b) No es tenen dades objectives

En el cas de no tenir dades objectives de la variable, es pot substituir aquestes per les subjectives tot assumint els riscos derivats dels problemes de percepció que això comporta. La valoració de les variables subjectivament varia entre una gradació d'1 (molt baixa) a 5 (molt alta)

3ª Pregunta: Avaluació de tendències

Com creu que afectarà la construcció de l'autovia a l'evolució de la (variable x) al seu municipi ?

Aquesta pregunta, igual que l'anterior, compleix dues funcions diferents depenent de la menor o major disponibilitat de dades objectives de cada variable, donant-se també dos casos diferents:

a) Es tenen dades objectives que mostrin tendències

Si es tenen dades objectives en un període de temps prou llarg perquè en puguem veure les seves tendències, l'enquesta-test servirà per a comparar aquestes

tes tendències objectives amb les subjectives. D'aquesta manera es podrà veure si la percepció d'un canvi en l'estat d'una variable per part de la gent del lloc coincideix amb el que mostren les dades objectives.

Per tal de facilitar la comprensió del cas anterior s'il·lustrarà amb un exemple fictici d'estudi de la variable «contaminació atmosfèrica».

Si en aquest cas fictici proposat les dades objectives ens mostresin una tendència a un increment espectacular de la contaminació atmosfèrica, i les subjectives de les enquestes-test ens indiquessin que amb la construcció de l'autovia aquesta disminuirà molt, podria ser que amb la construcció de l'autovia la contaminació atmosfèrica augmentés una mica però no tan com marca la tendència en les dades objectives, ni alhora tan poc com opinen els enquestats.

La percepció de l'entrevistat pot estar distorsionada pel seu desig que millori la situació, o també pot passar a l'inrevés i que, per escepticisme o pessimisme, l'entrevistat cregui que empitjorarà la situació més del que ho farà realment.

Hi han moltíssims factors que poden influir en la percepció, i és per això que s'ha d'anar molt en compte quan es treballa amb dades subjectives, tot i que tampoc no podem menysprear-les en absolut i treballar només amb dades objectives que ens donarien una visió molt parcial de la realitat.

b) No es tenen dades objectives que mostrin tendències

Si no es disposa de dades objectives que mostrin tendències, l'enquesta-test en aquest cas substituirà la manca de dades objectives assumint tots els riscos que comporten els problemes de percepció que s'han exposat abans.

b) L'últim apartat del test referit a la qualitat de vida

Com creu que és la qualitat de vida al seu municipi ?

Com creu que afectarà la construcció de l'autovia a l'evolució de la qualitat de vida al seu municipi ?

En aquest apartat el més important és comentar breument les seves diferències respecte a l'anterior, on cada grup de tres preguntes correspon a cadascuna de les variables. És diferent, a més a més de la seva funció (fer de conclusió) en la seva estructura, ja que només compta amb les preguntes 2 (valoració subjectiva) i 3 (avaluació de tendències) de les preguntes referents a cada variable. Seria absurd que hi fos la primera, que precisament és una ponderació de cada variable per trobar la seva importància relativa dins la Qualitat de Vida.

c) Les tres preguntes obertes finals:

Si us plau, contesti les següents preguntes sense límit d'extensió:

1) Creu vostè que la construcció de l'autovia pot influir en alguns aspectes importants de la qualitat de vida (positivament i/o negativament) que no han sigut anomenats anteriorment ?

2) Quines creu que són les principals raons segons vostè del perquè la majoria dels habitants del seu municipi han escollit aquest lloc per viure-hi ?

3) Observacions

Aquestes tres últimes preguntes volen recollir una mica la particularitat del cas de cada municipi, donant opció a que es concretin més per part de l'entrevistat els impactes (pregunta 1) i la percepció del seu municipi (pregunta 2). La tercera pregunta, finalment, resta oberta a crítiques sobre l'estructura de l'enquesta o observacions sobre qualsevol aspecte no previst al qüestionari.

Dades objectives

En aquest apartat es comentaran les taules de dades (les més actuals que s'han pogut trobar) sobre els següents temes: renda familiar, taxa d'atur, oficines bancàries, educació (EGB), instal·lacions esportives, entitats i equipaments socioculturals, sanitat (Centres d'Assistència Primària), sòl urba i densitat de població, sòl no urbanitzable i contaminació atmosfèrica.

A continuació es passarà a fer-ne una descripció detallada:

Renda familiar

El nivell de renda familiar és una variable que serveix per a mesurar el benestar material, tot i que només ha estat possible disposar de les dades de vuit municipis, més o menys la meitat del total de municipis inclosos en el nostre àmbit d'estudi.

Taxa d'atur

La taxa d'atur és un bon indicador del benestar material i social, i les dades de la taula són de pràcticament tots els municipis; però l'únic inconvenient és que no ha estat possible trobar dades de la població activa de cada municipi.

Això pot alterar una mica la realitat si hi ha diferències d'estructura d'edats de la població entre els municipis, ja que en un municipi on predomini la població jove i adulta (i per tant, la població activa) hi haurà més aturats potencials que en una altra on predominin els jubilats.

S'ha optat, en aquest cas, per comptabilitzar els aturats per mil habitants per poder treballar, i comptant amb la hipòtesi que les estructures d'edats dels municipis del Baix Llobregat són bastant similars entre elles.

Oficines bancàries

El nombre d'oficines bancàries pot ser un indicador fiable de l'activitat econòmica, i per tant, del benestar material. Les dades de què es disposa són bastant completes.

Taules dels serveis públics (educació, instal·lacions esportives, entitats i equipaments socioculturals i sanitat)

Aquestes taules són un bon termòmetre del benestar social si es té en compte que en tots els serveis públics la proximitat d'aquests evita desplaçaments que es poden considerar sempre com a punts negatius a l'hora d'avaluar la qualitat de vida d'un lloc.

L'únic aspecte negatiu és que, com en el cas de l'atur, en el cas de l'educació tampoc no tenim les estructures d'edats dels municipis que permetin treballar

amb places escolars respecte al nombre d'individus en edat escolar i donar així una imatge de la situació més ajustada a la realitat. En aquesta ocasió també s'ha optat per donar les dades en nombres relatius per mil, fent extensible la mateixa hipòtesi que en el cas de l'atur corresponent a la similitud d'estructures d'edat entre els municipis del Baix Llobregat.

També ens trobem en dificultats en el cas de la taula de sanitat, doncs la manca de temps ha impedit saber exactament les equivalències entre els tipus de centres que hi surten. Això s'hagués pogut saber amb un estudi a fons del Mapa Sanitari de Catalunya.

Taules de sòl urba i densitat de població

Les dades sobre sòl urbà i densitat de població són bastant complertes, i la densitat de població en el sòl urba és, sens dubte, un bon indicador del benestar social, i, sobretot, ambiental, ja que està demostrat que en general un medi ambient menys densificat és més saludable que un de molt densificat.

Taules de sòl no urbanitzable:

Quan al sòl no urbanitzable, es tenen dades de bastants municipis però no es tenen dades desagregades per les diferents qualificacions oficials incloses dins aquest sòl no urbanitzable, que són: masses boscoses, parcs delimitats, agrícola, altres proteccions, sistemes d'equipaments i serveis, i sistemes d'espais lliures. Això fa que la utilitat de la informació d'aquesta taula com a indicador no sigui fiable al 100% perquè a part de no saber l'àrea que correspon a cada qualificació, no se sap, per exemple, què vol dir exactament «altres proteccions» o si dins la qualificació «espais lliures» hi poden entrar els abocadors i solars degradats.

Contaminació de l'aire

Les dades que tinc no em són molt útils, ja que a causa del meu desconeixement sobre el tema, no puc saber quin perjudici potencial a la salut humana representa cadascuna de les variables que apareixen a cada taula.

4.3. Les fonts

En aquest capítol, com en l'anterior, també es diferenciarà entre dades objectives i subjectives per motius similars als que ja s'han exposat abans.

Es començarà per descriure les fonts que han representat més dificultats:

Fonts de dades objectives

Hi han hagut molts problemes per trobar informació dels tres àmbits del benestar (material, social i ambiental) que en molts casos han impedit del tot establir tendències de les variables al llarg del temps, però el que potser ha resultat relativament menys conflictiu ha estat l'àmbit material.

Aquesta molt relativa disponibilitat de dades en aquest àmbit, que contrasta amb l'escassetat més absoluta de dades en els altres dos (social i ambiental) fa pensar que és conseqüència de l'obsessió, per part de les institucions,

d'acumular dades objectives o quantitatives bàsicament de paràmetres econòmics, i alhora, de l'oblit total d'altres tipus d'indicadors.

En l'àmbit social cal destacar el cas dels serveis, paradigmàtic per la poca continuïtat i dispersió de les dades. Dins el mateix àmbit també s'ha intentat aconseguir dades més completes de les instal·lacions esportives través del Servei d'Equipaments Esportius sense resultats.

També cal comentar que en els casos de les variables paisatge i soroll només es podran utilitzar dades subjectives a causa de la impossibilitat d'aconseguir-ne d'objectives.

Fonts de dades subjectives

En la tasca de recollir dades subjectives, la manca de temps ha fet que d'un projecte inicial de fer un total de 14 entrevistes (set a ajuntaments i set a una de les associacions de veïns de cada municipi corresponent) quedés reduït a vuit enquestes (sis a ajuntaments i dues a associacions de veïns).

Tot i això, però, el resultat final es pot considerar que és força satisfactori ja que s'ha mantingut bastant una representació equilibrada dels municipis més i menys pròxims al projecte, i per tant, amb diferents graus d'impactes.

La impossibilitat de portar a terme el projecte inicial ha representat almenys dos perjudicis:

1r Predomini de l'opinió institucional

El fet de tenir sis enquestes d'ajuntaments i només dues d'AA.VV. ha estat condicionat en gran part per la incompatibilitat d'horaris d'atenció al públic dels enquestats, per una banda, dels ajuntaments (horaris de matí) i per l'altra, de les AA.VV. (horaris de tarda)

Tot i això, crec que encara que en alguns municipis més grans hagués estat interessant haver entrevistat alguna AA.VV. per contrastar amb l'opinió institucional, en el cas d'algunes poblacions més petites com Sant Esteve Sesrovires o Abrera on actualment no hi ha cap AA.VV., l'opinió de l'Ajuntament crec que pot representar bastant el sentir de la gent del carrer.

2n Pèrdua d'informació singular de cada municipi

Aquesta pèrdua d'informació s'ha donat quan en alguna enquesta no s'han contestat les preguntes obertes, que precisament són les que donen més informació específica sobre el municipi on viu l'enquestat, i també en algunes fitxes d'algunes enquestes, que apareixen incompletes. Això últim ha estat a conseqüència, en alguns casos, de la negligència al moment de l'enquesta per no preguntar-ho, o en d'altres perquè alguns enquestats dels ajuntaments han estat una mica reticents a escriure el seu nom o càrrec en un paper potser perquè creien que així podria quedar constància escrita d'una «opinió» que podria diferir de l'oficial de l'ajuntament.

4.4. Tractament de les variables, anàlisi de tendències i avaluació subjectiva

Dades objectives/subjectives

En aquest apartat veurem les taules de dades dels 7 municipis (Abrera, Martorell, Molins de Rei, Sant Andreu de la Barca, Sant Esteve Sesrovires, Sant Feliu de Llobregat i Sant Vicenç dels Horts) que utilitzem en aquest estudi trobem tres categories de variables:

- a) És possible establir tendències i fer un rànquing amb les dades objectives
- b) No és possible establir tendències però si fer un rànquing amb les dades objectives
- c) No és possible ni establir tendències ni fer un rànquing amb les dades objectives

a) **És possible establir tendències i fer un rànquing amb les dades objectives.** En aquest tipus de variables és possible detectar les tendències de les dades objectives, ja que tenim dades objectives de l'inici i final d'un període de temps. Aquestes són la renda familiar, la taxa d'atur i l'activitat econòmica. En aquest cas, es faran uns rànquings amb les dades actuals i les tendències i es compararan aquests amb els resultats de l'apartat 2 de les preguntes corresponents a cada variable de l'enquesta.

b) **No és possible establir tendències però si fer un rànquing amb les dades objectives.** Només és possible fer una classificació de municipis sense establir tendències perquè no es disposa de dades objectives comparables en el temps. A aquest grup pertanyen les variables de serveis públics i les zones verdes. En aquest cas únicament es pot fer el rànquing de municipis segons les dades objectives i comparar-los amb els resultats de l'apartat 2 de les preguntes corresponents a cada variable de l'enquesta.

c) **No és possible ni establir tendències ni fer un rànquing amb les dades objectives.** En aquest cas no és possible establir tendències ni tampoc rànquings amb dades objectives. S'intentarà establir un rànquing amb els resultats de l'apartat 2 de l'enquesta. Dins d'aquest grup trobem les variables de soroll i paisatge.

Aquest és el primer apartat que compliria una mica la funció d'integrar les dades objectives amb les subjectives per sondejar la situació actual de cada municipi.

Nota

A les taules d'ordenació subjectiva es posarà la resposta obtinguda a la segona pregunta al costat de cada municipi a partir de la següent classificació on la puntuació més alta representa un impacte positiu:

- 5/ Molt alt/a o molt bo/na
- 4/ Alt/a o bo
- 3/ Normal

2/ Baix/a o dolent

1/ Molt baix/a o molt dolent

En el cas que hi hagi més d'una enquesta per cada municipi es calcularà la mitjana de les respostes per cada variable. Hi ha l'excepció de les variables taxa d'atur, contaminació de l'aire i soroll, on puntuació de les respostes serà a la inversa de la de les altres variables (el 5 correspon a Molt baix/a i l'1 a Molt Alt/a) per mantenir la premissa que la puntuació més alta estigui sempre associada a un impacte positiu.

Dades subjectives

Després de comentar les classificacions de tipus de variables que es poden fer segons la disponibilitat o no de dades objectives, en aquest apartat ens centrarem en la ponderació. La ponderació significa fer la mitjana entre totes les primeres preguntes corresponents a cada variable, que van d'uns valors de l'1 (molt poc important) al 5 (molt important) per tenir el Valor Intrínsec (VI) de cada variable. És a dir, que valdria cada variable en relació a les altres variables incloses a l'estudi.

Per trobar l'impacte final de l'autovia sobre cada municipi i en cada variable es multiplicaran els resultats de la pregunta 3 de les variables de cada municipi pel VI de cada variable. Finalment es sumaran els «punts d'impacte» del total de variables de cada municipi i es farà un rànquing de més a menys afectats.

A l'hora de fer la valoració numèrica de l'impacte a partir de les dades subjectives a nivell de municipis s'ha multiplicat el valor de la segona pregunta (valor intrínsec o ponderació de cada variable) pel de la tercera (avaluació de tendències), tenint en compte que en els casos en que hi havia més d'una enquesta d'un mateix municipi, s'ha fet la mitjana dels valors abans de multiplicar-los.

Aquest impacte és donat en una puntuació positiva, o sigui que com més alt sigui el número més positiu serà l'efecte de l'autovia sobre la variable i viceversa. Això és així perquè quan es puntua l'Avaluació de Tendències es fa puntuant més alt quan l'efecte de l'autovia sobre la variable és més positiu i viceversa. Per posar un exemple, si tenim la variable Renda Familiar, la resposta donada per l'enquestat «augmentarà molt» és puntuada amb un 5 perquè si això es donés seria positiu per la qualitat de vida, i «disminuirà molt» amb un 1 perquè seria negatiu. En el cas de l'atur és al contrari. Si l'enquestat ha respost «augmentarà molt» es puntuava amb un 1 perquè això seria negatiu i si contràriament ha respost 1 «disminuirà molt», amb un 5 perquè l'efecte seria positiu.

Un cop tenim l'impacte de l'obra sobre totes les variables de cada municipi estudiat es fa una matriu creuada on les files són els municipis i les columnes les variables.

Ara es tracta de valorar els impactes globalment en els dos sentits (files i columnes), tot recordant que com més alt sigui el seu valor, més positiu seran aquests per la qualitat de vida i viceversa .

– Impacte de l'obra sobre cada variable

Es comença per buscar els impactes de l'obra sobre cada variable en el conjunt de tots els municipis. Per això es sumen els impactes d'una variable en cada municipi i obtenim els sumatoris totals de cada variable per separat exposats a l'última fila - sumatoris (V) -. Ara es calcula quin seria l'impacte positiu màxim sobre una variable qualsevol (5 Valor Intrínsec x 5 Avaluació de Tendències x 7 municipis estudiats = 175) i a partir d'aquí es fan els següents grups homogenis per enquadrar cada variable en un dels apartats segons quin sigui el resultat del seu sumatori

Grups	
5 Millorarà molt	(140 a 175)
4 Millorarà una mica	(105 a 140)
3 Quedarà igual	(70 a 105)
2 Empitjorarà una mica	(35 a 70)
1 Empitjorarà molt	(0 a 35)

La informació sobre el grup on se situa cada variable és a l'última fila. Amb un signe + o - es pot indicar si és més aprop del proper grup (+) o del precedent (-) si la seva puntuació és dins la franja de 5 punts amunt o avall de cada «frontera de grup». Per exemple, tenim el valor 100 per la Renda familiar, que és dins el grup 3 «Quedarà igual» però molt tocant al 4 «Millorarà una mica».

– Impacte de l'obra sobre cada municipi

En el cas dels càlculs de l'impacte sobre cada municipi seguim exactament els mateixos criteris variant únicament els grups (aquí la puntuació màxima que podria obtenir cada municipi seria la següent: 5 Valor Intrínsec x 5 Avaluació de Tendències x 8 variables per cada municipi = 200)

Grups	
5 Millorarà molt	(160 a 200)
4 Millorarà una mica	(120 a 160)
3 Quedarà igual	(80 a 120)
2 Empitjorarà una mica	(40 a 80)
1 Empitjorarà molt	(0 a 40)

– Altres

Finalment cal comentar la columna «Qualitat de Vida», que són els resultats de la segona pregunta de l'últim apartat del test en cada municipi i que fa referència a l'Avaluació de Tendències de la última pregunta de l'enquesta sobre la qualitat de vida. L'únic que es pretén aquí es veure el grau de coincidència entre la valoració global de l'Avaluació de Tendències de la qualitat de vida i el resultat de l'impacte que ens dona el sumatori de variables en els casos concrets de cada municipi.

També es valora numèricament en conjunt l'impacte de l'autovia en totes les variables i en el conjunt de municipis estudiats. Un cop s'ha calculat el seu resultat i es sap la màxima puntuació que es podria obtenir si absolutament en totes les variables de cada municipi l'efecte de l'impacte fos el màxim de positiu (5 Valor intrínsec x 5 Avaluació de Tendències x 8 variables per cada municipi x 7 municipis estudiats = 1400) es podran fer grups homogenis per intentar saber l'impacte global.

Grups	
5 Millorarà molt	(1.120 a 1.400)
4 Millorarà una mica	(840 a 1.120)
3 Quedarà igual	(560 a 840)
2 Empitjorarà una mica	(280 a 560)
1 Empitjorarà molt	(0 a 280)

En aquest cas concret, com que els intervals numèrics dels grups són molt grans, no ens hauriem de limitar a classificar el resultat en el grup corresponent (en aquest cas el 3). També seria convenient veure a quin dels dos grups, el 4 o el 2, és més pròxim i fer-ho constar en els comentaris de resultats posterior a aquest capítol.

5. Conclusions

La impressió general entre els afectats pel projecte és que l'autovia és positiva per a la comarca. La valoració global de l'impacte sobre la qualitat de vida de la taula final, que dóna un total de 773,76 punts, ho confirma. Aquesta puntuació correspon al grup 3 («quedarà igual»), tot i que es troba més pròxima al grup superior, el 4 (millorarà una mica) que al grup precedent, el 2 («empitjorarà una mica»).

Pel que fa al paper de cada variable, podem veure com les variables dels àmbits de benestar material i social són les que reben, segons els enquestats, un impacte més positiu, mentre que les variables de l'àmbit ambiental es pot dir que

queden igual o en algun cas, com és el del paisatge, empitjoren una mica. Aquesta percepció també queda reflectida en les preguntes obertes de la majoria de les enquestes. Podem veure que en molts casos l'autovia és considerada com un mitjà perquè el municipi s'obri a l'exterior i atregui inversions que millorin la situació econòmica dels seus habitants. En canvi es pot veure com la preocupació per la qüestió ambiental només apareix en alguns municipis molt concrets com Molins de Rei (pel fet de no ser un municipi molt industrialitzat) o Sant Esteve Sesrovires (per la seva vocació més residencial que industrial).

També es considera important a municipis com Molins de Rei o Sant Andreu de la Barca la funció que té l'autovia de desviar el trànsit i l'estalvi d'inconvenients com la contaminació atmosfèrica o els sorolls. Aquests municipis estan especialment sensibilitzats perquè viuen diàriament la situació de vies de comunicació que travessen la població amb un trànsit molt elevat.

Quant al rànquing d'impactes per municipis es pot destacar la coincidència bastant acceptable dels resultants del sumatori dels impactes de cada variable i el corresponent a la segona pregunta de l'últim apartat de les enquestes que valora la qualitat de vida globalment a cada municipi.

Si es comparen els rànquings de municipis per cada variable que ens donen les dades subjectives i les objectives es veurà que aquests només coincideixen exactament en el cas de la variable «renda familiar». La diferència entre ambdós tipus de dades (subjectives i objectives) en els rànquings és important, i el cas del municipi d'Abrera en la variable «taxa d'atur» potser és el més paradigmàtic en aquest sentit, ja que tot i ser al 5è lloc del rànquing objectiu i tenir la tendència de reducció de l'atur més baixa de tots els municipis, és al primer lloc del rànquing subjectiu. En la variable «activitat econòmica» també torna a aparèixer Abrera al primer lloc del rànquing subjectiu i a la cua dels rànquings objectius de la situació actual i de tendències. Per tant, semblaria que en principi les dades subjectives i objectives no guardarien cap relació entre si.

Es podrien fer moltes hipòtesis per explicar aquest fet. Tot i això, seria precipitat dir que les dades subjectives i objectives no guarden absolutament cap relació entre elles. Si s'agafen com a exemple els dos municipis extrems del rànquing subjectiu de municipis: el capdavanter, Martorell, i l'últim, Sant Feliu de Llobregat, es veurà com s'ha de matisar aquesta conclusió a la que semblava que s'havia arribat abans.

En el cas de Sant Feliu de Llobregat es pot comprovar com gairebé mai la diferència entre posicions dels rànquings subjectius i objectius de cada variable és superior a 1 (p.ex. si en un cas és l'últim en l'altre és el penúltim). En el cas de Martorell passa exactament el mateix a excepció, però, de la variable «serveis públics», on s'observa un gran desfasament entre els rànquings subjectius (primera posició) i objectius (terceres i quartes posicions). Això és fàcilment explicable si tenim en compte que l'única entrevista realitzada en aquest municipi és la de l'Ajuntament, que lògicament, i per defensar la seva gestió, pot donar una resposta que es tradueixi en aquest desfasament tan marcat entre

rànquings subjectius i objectius que no es dóna en el cas de Sant Feliu de Llobregat, on l'entrevistat és d'una associació de veïns.

Com a conclusió final es podria dir que segons aquest estudi, l'impacte que es percep (no s'han utilitzat indicadors objectius a l'hora de valorar els impactes) de l'autovia es positiu, i que en l'intent de trobar una relació entre indicadors objectius i subjectius, s'ha vist que aquesta és bastant dèbil en molts casos.

6. Notes

¹ Cutter, Susan L.: *Rating Places. A Geographer's view on quality of life.*

² Fabra, Pompeu: *Diccionari General de la Llengua Catalana* 8ª edició. Barcelona 1978. Edhasa.

³ Real Academia Española. *Diccionario de la Lengua Española.* 19ª edición. Madrid 1970.

⁴ Idem 2

⁵ Idem 3

⁶ Departament of Health, Education and Welfare (HEW) (1969) Carley: «Towards a Social Report» del US DEPART.

⁷ Casas i Aznar, Ferran: *Els Indicadors Psicosocials* Col. EUGE de l'Escola Universitària del Treball Social. Barcelona 1991.

⁸ Idem 7

⁹ Idem 7

¹⁰ Idem 7

¹¹ Idem 7

¹² Idem 7

¹³ Idem 7

7. Bibliografia

CASAS i AZNAR, F. (1991): *Els indicadors psicosocials.* EUGE de l'Escola Universitària del Treball Social. Barcelona 1991.

CARLEY «Towards a Social Report» (1969): US DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION AND WELFARE (HEW).

CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DEL BAIX LLOBREGAT I AMICS D'EL PRAT (1980): XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. El Prat.

CENTRE D'ESTUDIS DEL BAIX LLOBREGAT (1982, 1983 i 1984): *Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat* (Vol. I. II. III. IV). Martorell.

CONSORCI D'INFORMACIÓ I DOCUMENTACIÓ DE CATALUNYA (CIDC) (1981 i 1988): *Banc d'Estadístiques Municipals (BEM). Dades bàsiques municipals. Municipis de la comarca del Baix Llobregat (01).*

CUTTER, L. (1985): *Rating places. A geographer's view on quality of life,* Washington DC: Association of American Geographers

FABRA, P. (1978): *Diccionari General de la Llengua Catalana,* 8ª edició. Barcelona. Edhasa.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE GOVERNACIÓ (1981): *La prestació de serveis municipals a Catalunya. Informe a nivell municipal. Baix Llobregat.*

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE GOVERNACIÓ (1982): *Els serveis municipals a Catalunya.*

- GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA (Vol. IV) (1988): Barcelona.
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IEC) (1990): *Estimació de la renda familiar disponible de les comarques, municipis més grans de 5000 habitants i capitals comarcals de Catalunya. Any 1987*. Barcelona.
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IEC) (1991): *Cens de Població 1991 (Vol. 1). Avanç de dades municipals*.
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (IEC) (1992): *Base de dades associada al mapa de planejament urbanístic I. Usos del sòl de la regió I (1992)*
- INSTITUTO NACIONAL DE EMPLEO (INEM) (1991): *Estadística de paro registrado por municipios (1991)*
- INSTITUTO NACIONAL DE METEOROLOGIA & DIPUTACIÓ DE BARCELONA (1991): *El Medi Atmosfèric a les comarques de Barcelona*.
- LONDON HEINEMANN EDUCATIONAL BOOKS (1974): *Social indicators and social policy*.
- PANAREDA, J.M^a; SOLER, J. i DURAN, A. (1991): *Geografia Comarcal de Catalunya (Vol. I)*. Col·leccionable de l'AVUI. Barcelona. Edicions Junior.
- PANAREDA, J.M^a; RIOS, J. i RABELLA, J.M^a (1989): *Guia de Catalunya. Todos los pueblos y todas las comarcas*. Caixa de Catalunya.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1970): *Diccionario de la Lengua Española*, 19ª edición. Madrid.
- ROGERSON, R; FINDLAY, A. i MORRIS, A (1987): *The geography of quality of life*. Occasional Papers Series (número 22). Department of Geography of Glasgow, 1987.
- ROSÈS, J. (director) (1989): *L'economia del Baix Llobregat. Creixement i desequilibris*. Barcelona, Caixa de Catalunya.